

Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan - SOU 2024:44

SKR:s sammanfattande ställningstagande

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslaget om att organisera planerad fuskkontroll på central nivå. Detta ligger i linje med SKR:s tidigare hemställan (19/01413) om att svensk livsmedelskontroll saknar finansiella och organisatoriska förutsättningar för att hantera den ökande mängden organiserat livsmedelsfusk som rör sig över såväl kommun- som landsgränser.

Allmänna synpunkter

SKR delar bedömningen att det kommer att bli mycket svårt, och dyrt, att bemanna samtliga nuvarande kontrollmyndigheter med tillräcklig personal för att de ska kunna utföra planerad fuskkontroll. Förbundet delar dock inte helt uppfattningen om att orsaken till detta i första hand är det stora antalet kommunala kontrollmyndigheter, där flertalet av dem i dag är mycket små. Allokeringen av resurser för detta område har till idag skett mycket med kommunala skattemedel och kommunerna har gemensamt startat samverkan med Livsmedelsverket inom detta område för att öka kunskap och förbättra likvärdighet. SKR och kommunerna har dock konstaterat att behovet av en planerad fuskkontroll bör ske över kommungränser och där saknas möjlighet till tillräcklig finansiering och samordning. Förbundet anser att kommunalt kontrollansvar inom livsmedelskedjan är en viktig del av lokal och regional tillsyn och kontroll. Det är därför viktigt med att kommunen även fortsatt har ett stort ansvar för kontrollen inom livsmedelskedjan och att statens ansvar är tydligt avgränsat till enbart fuskkontroll.

SKR anser att regeringen bör överväga inrättande av tydligare och friare statlig kontrollfunktion för stärkt kontroll i livsmedelskedjan. Denna kontrollfunktion bör vara organisatoriskt friare gentemot övrig kontroll- och tillsynsverksamhet som bedrivs på de utpekade myndigheterna (Livsmedelsverket, Kemi och Jordbruksverket). Vinsten med en mer fristående roll med bättre allokerade resurser och samlad kompetens för ett nytt viktigt uppdrag överväger de konstaterade nackdelarna. Det har tidigare diskuterats denna lösning och många kommuner förordar en tydligare statlig kontrollfunktion med utvecklat samarbete med polismyndighet och tull. Förbundet föreslår att Livsmedelsverket, som har

störst upparbetad kompetens i dessa frågor, bör få i uppdrag att organisera denna gemensamma kontrollfunktion.

SKR anser att vid ett övertagande av ärenden inom fuskkontroll bör ansvarig statlig kontrollfunktion få i uppdrag att inrätta digitala lösningar för att minska administrationen och underlätta underrättande av den ordinarie kontrollmyndigheten. Förbundet anser också att även i de fall särskilda skäl finns till övertagande av ärende utan samråd ska alltid skyldighet att underrätta ansvarig kontrollmyndighet finnas. I vissa ärenden så ingår olika former av handlingar exempelvis anmälan om misstänkt brott och då kan det krävas sekretess och detta kan försvåra ett enkelt överlämnande. I många ärenden är det flera olika myndigheter berörda då ärendet kan ha initierats vid gemensamma insatser exempelvis serveringstillstånd. Det är därför viktigt med effektiv samordning och att denna sker i god tid så att inte ordinarie arbete inklusive finansieringen blir eftersatt. Förslaget om ensidigt övertagande av fuskärenden från central myndighet bör övervägas mot behovet av regional och lokal samordning gentemot annan lagstiftning. Det finns tydlig koppling mellan kriminell verksamhet och livsmedelsfusk och i kommunens arbete mot organiserad brottslighet ingår livsmedelsinspektioner som en vital del i detta arbete genom tillträde till aktörer och därmed kunskapsöverföring till exempelvis polismyndighet.

SKR tillstyrker utredningens förslag om att kontroll som utförs enligt artikel 9.2 i kontrollförordningen ska finansieras med skattemedel. SKR delar bedömningen att kontrollen av ett komplext och finansiellt spretigt kontrollområde försvårar möjligheten att avgiftsfinansiera.

SKR tillstyrker förslaget till ny lag (2026:000) om sanktionsavgifter för bedrägliga och vilseledande överträdelser i livsmedelskedjan. Införandet av sanktionsavgifter inom övriga livsmedelskedjan har haft positiva effekter och utgör ett sätt att minska snedviden konkurrens vid lagöverträdelser.

SKR bedömer att en statlig kontrollfunktion mot fusk bör få i uppdrag att samverka med regionala nätverk mellan myndigheter och Åklagarmyndigheten i syfte att bekämpa kriminalitet. Även om uppdraget sker i enlighet med kontrollförordningen bör staten samordna insatser mot organiserad brottslighet över myndighetsområden.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande